

Sloboda izražavanja – presude Evropskog suda za ljudska prava

Bilten III: SLOBODA IZRAŽAVANJA I PRAVO NA PRIVATNOST

Praksa Evropskog suda za ljudska prava i standardi vezani za slobodu izražavanja i pravo na privatnost

Prema Evropskom sudu za ljudska prava, “objavljivanje činjenica, koje su istinite i opisuju stvarne događaje, može biti zabranjeno pod određenim okolnostima [npr.] zbog obaveze poštovanja prava na privatnost” (*Markt Intern Verlag GmbH i Klaus Beermann protiv Njemačke*, 1989). U posljednje vrijeme sve češće se diskutuje o ovom pitanju, posebno kada je u pitanju objavljivanje fotografija ili video snimaka, pogotovo na internetu.

Ključne odluke Evropskog suda za ljudska prava na temu objavljivanja privatnih dokumenata u medijima su presude Velikog vijeća u predmetima *Von Hannover protiv Njemačke (1) i (2)*, *Axel Springer protiv Njemačke*, *MGN Ltd protiv Ujedinjenog Kraljevstva* i *Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*.

Osnovni principi koje je Evropski sud utvrdio su sljedeći:

(α) Doprinos raspravi od javnog interesa

Osnovni kriterijum je doprinos koji objavljivanje fotografija i članaka u medijima može da pruži razmatranju nekog pitanja od javnog interesa. Definicija pitanja od javnog interesa zavisi od okolnosti samog slučaja. Sud je prepoznao pitanje od javnog interesa ne samo u vezi politike ili kriminala, već i sporta (npr. korišćenje dopinga) ili i umjetnika izvođača.

(β) Koliko je poznata osoba o kojoj je riječ i šta je fokus novinarskog izvještavanja?

Uloga ili funkcija osobe o kojoj se govori i vrsta aktivnosti koje su tema novinarskog izvještaja /ili fotografije predstavlja još jedan važan kriterijum. Mora se razlikovati između privatnih osoba i onih koje djeluju u javnom kontekstu, kao političke ili druge javne ličnosti. Dok privatno lice, nepoznato javnosti, može tražiti posebnu zaštitu svog prava na privatni život, isto ne važi i za javne ličnosti. Bitno je osnovno razlikovanje između izvještavanja o činjenicama koje mogu da doprinesu raspravi u demokratskom društvu, u odnosu na, npr, političare i njihovo obavljanje službenih dužnosti, i izvještavanja o detaljima iz privatnog života osobe koja nije na javnoj funkciji. Iako se, pod posebnim okolnostima, pravo javnosti da bude informisana može proširiti i na aspekte privatnog života javnih ličnosti, naročito kada su u pitanju političari, to nije slučaj – čak i ako je osoba koja je u pitanju dobro poznata

javnosti – ako se objavljene fotografije i komentari koji ih prate odnose *isključivo* na detalje iz privatnog života te osobe i imaju za cilj isključivo da zadovolje radoznalost publike.

(y) Prethodno ponašanje osobe o kojoj se izvještava

Ponašanje osobe koje je prethodilo objavljivanju izvještaja ili činjenica da su fotografija/ili informacija ranije već objavljene, takođe se uzima u obzir. Ipak, sama činjenica da je osoba ranije sarađivala sa medijima ne može se koristiti kao argument za uskraćivanje svih prava na zaštitu od objavljivanja sporne fotografije ili informacije.

(δ) Sadržaj informacije, forma i posljedice njenog objavljivanja

Način na koji se fotografija ili informacija objavljuju, kao i način na koji je osoba tu predstavljena mogu isto tako biti faktori koje treba uzeti u obzir. Jedan od važnih faktora može biti i opseg distribucije lista, u zavisnosti od toga ima li nacionalnu ili lokalnu pokrivenost i da li je velikog ili ograničenog tiraža.

(ε) Okolnosti pod kojima su fotografije snimljene

Ne smiju se zanemariti kontekst i okolnosti pod kojima su snimljene objavljene fotografije. Mora se voditi računa o tome da li je osoba koja je fotografisana dala saglasnost za snimanje i objavljivanje ili to urađeno bez njenog znanja, prevarom ili drugim neprikladnim sredstvima. Mora se obratiti pažnja i na prirodu i stepen ozbiljnosti miješanja u privatni život, kao i posljedice objavljivanja fotografije. Za privatnu osobu, nepoznatu javnosti, objavljivanje fotografije može se smatrati većim miješanjem u privatni život od objavljivanja članka.

* * *

1. Presude Evropskog suda za ljudska prava

- ***Von Hannover protiv Njemačke*, predstavka br. 59320/00, presuda od 24. juna 2004:**
objavljivanjem fotografija sa privatnog mjesta prekršeno je pravo na privatnost princeze Karoline od Monaka

U pitanju je predstavka princeze Karoline od Monaka iz 2000. godine, o kojoj je Sud presudio 2004. Sporno pitanje je bilo - da li je objavljivanjem fotografija princeze Karoline iz restorana, u nekoliko njemačkih časopisa, prekršeno njeno pravo na privatnost. Njemački sudovi su presudili da princeza Karolina, zbog činjenice da je ona javna ličnost "par excellence", mora donekle da toleriše miješanje medija u njen privatni život, i da se njene fotografije iz restorana mogu objaviti.

Evropski sud je utvrdio da je mišljenje njemačkih sudova bilo pogrešno, u presudi donijetoj neposredno posle smrti princeze Dijane, koja je poginula u saobraćajnoj nesreći bježeći od paparaca. Uzimajući u obzir da pravo na poštovanje privatnosti mora biti u ravnoteži sa pravom na slobodu izražavanja, Sud je konstatovao da se ovaj slučaj odnosio na "širenje ... slika koje sadrže veoma lične ili čak intimne "informacije"... Pored toga, obično su fotografije objavljene u tabloidima snimljene posle dugog i neprestanog dosađivanja medija i mogu kod osobe izazvati veoma jak osjećaj miješanja drugih u njen privatni život ili čak i progona". Sud je dalje, konstatovao da se "suštinska razlika mora napraviti između izvještavanja o činjenicama – čak i kontraverznim - koje mogu da doprinesu

razmatranju nekog pitanja u demokratskom društvu, a koje se npr. odnose na političare tokom vršenja službenih dužnosti, i izvještavanja o detaljima iz privatnog života osobe, koja, kao u ovom slučaju, nije na zvaničnoj funkciji. Dok u prvom slučaju štampa vrši svoju ključnu ulogu "čuvara" demokratije tako što "saopštava informacije i ideje o pitanjima od javnog interesa", u drugom slučaju to nije slučaj. Sud je konstatovao i da je "povećana budnost za zaštitu privatnog života neophodna kako bi se odgovorilo izazovima novih komunikacionih tehnologija, koje omogućavaju čuvanje i reprodukciju ličnih podataka. Ovo se može primjeniti i na plansko snimanje određenih fotografija i njihovu distribuciju širokom dijelu javnosti".

- ***Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)***, predstavka br. 40660/08 i 60614/08, presuda od 7. februara 2012. (Veliko vijeće) i ***Axel Springer AG protiv Njemačke***, predstavka br. 39954/08, presuda od 7. februara 2012 (Veliko vijeće): objavljivanje fotografija slavnih ličnosti prihvatljivo je u slučajevima kada se odnosi na pitanja od javnog interesa ili doprinosi nekoj raspravi od javnog interesa

U pitanju su dvije predstavke koje su zajedno iznijete pred Veliko vijeće Evropskog suda za ljudska prava. Prvi slučaj se ponovo ticao princeze Karoline od Monaka, a drugi objavljenih fotografija njemačkog glumca.

Sud je smatrao da je medijsko izvještavanje i objavljivanje fotografija slavnih ličnosti prihvatljivo u slučajevima kada se odnosi na pitanja od javnog interesa ili doprinosi nekoj raspravi od opšteg interesa. U predmetu *Von Hannover protiv Njemačke (br. 2)*, Sud je jednoglasno odlučio da objavljivanje fotografije princeze Karoline od Monaka, koja je iskorišćena za ilustraciju članaka o Kneževini Monako, ne predstavlja kršenje prava na poštovanje privatnog života. Sud je naglasio da je princeza javna ličnost, fotografija je korišćena kao ilustracija priče o pitanju od javnog interesa, a fotografija nije snimljena ni tajno, ni na neki drugi nedozvoljeni način.

U predmetu *Axel Springer AG protiv Njemačke* radilo se o izvještavanju medija o hapšenju i osudi televizijskog glumca zbog posjedovanja narkotika. Glumac je bio poznat po ulozi policajca u popularnoj TV seriji, pa se njegovo hapšenje zbog posedovanja narkotika smatralo za vijest vrijednu objavljivanja. Glumac je izdejstvovao sudsku zabranu objavljivanja, a njemački časopis se obratio Evropskom sudu smatrajući da im je time prekršeno pravo na slobodu izražavanja. I Sud je utvrdio da je medij bio u pravu: postojao je opravdani javni interes za informacijama o hapšenju i osudi glumca. Glumac je u javnosti poistovjećivan sa svojom TV ulogom policajca čija je misija da sprovodi zakon i spriječava kriminal. Štaviše, hapšenje se dogodilo u javnosti, u jednom šatoru na festivalu piva u Minhenu. Sud je utvrdio i da časopis nije objavio bilo kakve detalje o privatnom životu glumca, kao i da je članak bio zasnovan na činjenicama. Primjećeno je i da su informacije dobijene legalno, a da je sudska zabrana djelovala obeshrabrujuće na slobodu izražavanja. Zbog svega navedenog, utvrđeno je da je sudskom zabranom prekršeno pravo na slobodu izražavanja.

- ***Hannover protiv Njemačke (br. 3)*** (predstavka br. 8772/10), 19. septembar 2013: objavljivanje fotografije javne ličnosti da bi se ilustrovao članak o pitanju od opšteg interesa nije prekršilo pravo na poštovanje privatnog života

Slučaj se ticao tužbe koju je podnijela princeza Karolina od Hanovera (*Caroline von Hannover*), povodom objavljivanja fotografije nje i njenog muža koja je nastala bez njihovog znanja. Fotografija je upotrijebljena kao ilustracija za tekst o trendu među bogatima da iznajmljuju svoje vikendice, što je bio slučaj i sa vikendicom Karoline od Hanovera, koja je takođe bila dostupna za iznajmljivanje. Karolina je tražila zabranu objavljivanja ovih fotografija, ali su nemački sudovi odbili njen zahtjev sa obrazloženjem da je ona javna ličnost i da objavljeni članak može podstaći diskusiju o pitanju od opšteg interesa. Stoga, fotografija može legitimno biti upotrijebljena kao ilustracija uz članak. Njemački sudovi su takođe naglasili da sama fotografija nije ugrozila privatnost gospođe von Hannover jer nije ni nastala na nametljiv način.

Von Hannover se žalila Evropskom sudu za ljudska prava da je objavljivanje fotografije prekršilo njeno pravo na poštovanje privatnog života. Evropski sud za ljudska prava je prvo istakao relevantne kriterijume za balansiranje prava na poštovanje privatnog života sa pravom na slobodu izražavanja: da li se objavljeni članak tiče rasprave od opšteg interesa, koliko je osoba o kojoj je riječ poznata u javnosti, predmet članka, prethodno postupanje osobe o kojoj je riječ, sadržaj, oblik i posljedice objavljenog članka, i u slučaju fotografija, okolnosti u kojima su nastale. Sud je zaključio da je fotografija bila upotrijebljena u svrhu ilustrovanja članka o pitanju od opšteg interesa (trend među poznatim ličnostima da iznajmljuju svoje vikendice). Sud je takođe konstatovao da članak nije sadržao informacije o privatnom životu podnositeljke predstavke ili njenog muža, već se fokusirao na praktične aspekte koji se odnose na iznajmljivanje vila. Sud je smatrao da se ne može reći da je članak bio samo izgovor za objavljivanje fotografije, ili da je veza između teksta i fotografije lažna. Takođe je istakao da su podnositeljka predstavke i njen suprug javne ličnosti koje ne mogu da zahtijevaju zaštitu privatnog života na isti način kao pojedinci nepoznati javnosti. Napominjući da su njemački sudovi uzeli u obzir sve važne kriterijume, Sud je zaključio da nije došlo do kršenja prava na poštovanje privatnog života.

- **MGN Limited protiv Ujedinjenog Kraljevstva**, predstavka br. 39401/04, presuda od 18. januara 2011: objavljivanjem fotografija koje su nastale u dvorištu ustanove za odvikavanje od narkotika prekršeno je pravo na poštovanje privatnog života, ali je odlukom da se plate visoki troškovi zastupanja prekršeno pravo novinara na slobodu izražavanja

U ovom slučaju radilo se o objavljivanju novinskog izvještaja o supermodelu Naomi Campbell i njenom tretmanu odvikavanja od narkotika, koji je praćen tajno snimljenim fotografijama. Gospođa Campbell je tužila časopis za kršenje prava na privatnost i dobila relativno skromnu odštetu u iznosu od 3.500 britanskih funti. Međutim, časopis je obavezan da pokrije i troškove suđenja, koji su iznosili više od 1.000.000 funti i koji su uključili i "nadoknadu za uspjeh u sporu" njenih advokata. Medij se obratio Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je smatrao da presude engleskih sudova, u kojima je utvrđeno da je časopis prekršio pravo na privatnost gđe Campbell, nijesu prekršile pravo časopisa na slobodu izražavanja. Ponovljeno je da mora biti uspostavljena ravnoteža između javnog interesa vezanog za objavljivanje fotografija gospođe Campbell i potrebe da se zaštiti njen privatni život. Sud je bio saglasan sa ocjenom engleskih sudova da, iako je postojao javni interes za objavljivanjem članka, jer je sama g-

da Campbell u javnosti zastupala aktivnosti protiv upotrebe narkotika, nije bilo javnog interesa za objavljivanjem fotografija, koje su snimljene tajno, kao posljedica praćenja.

Evropski sud je utvrdio da je odlukom o nadoknadi sudskih troškova g-đe Campbell prekršeno pravo novinara na slobodu izražavanja: utvrđeni iznos je u velikoj mjeri bio disproporcionalan nanijetoj šteti, pa je kao takav imao obeshrabrujući efekat i na druge medije, koji će oklijevati da objave bilo šta što bi možda morali da brane na sudu.

- **Mosley protiv Ujedinjenog Kraljevstva**, predstavka br. 48009/08, presuda od 10. maja 2011: od novina se ne može zahtijevati da unaprijed upozore osobu o kojoj planiraju da izvijeste o sadržaju koji planiraju da objave, a koji potencijalno može ugroziti privatnost osobe o kojoj se izvještava

U ovom slučaju riječ je o video snimku koji je objavljen na internet stranici časopisa, u kojem se Max Mosley, predsjednik Međunarodne automobilske federacije, prikazan u orgijama sa prostitutkama koje su nosile odjeću koja je izgledala kao zatvorska uniforma i koje su govorile njemačkim akcentom. Na sajtu je objavljeno da su orgije imale nacističku tematiku. Gospodin Mosley je uspio u sporu zbog povrede prava na privatnost, i dobio je odštetu. Potom se žalio Evropskom sudu za ljudska prava tvrdeći da je časopis trebalo da ga upozori da će objaviti priču i da je propust da to uradi predstavljao takođe kršenje prava na poštovanje privatnog života. Od Evropskog suda je tražio da odluči da kad god mediji namjeravaju da objave priču, koja potencijano može ugroziti nečiju privatnost, moraju imati obavezu da o tome upozore osobu na koju se priča odnosi.

Evropski sud je presudio da je sporno objavljivanje video snimka predstavljalo očigledno neopravdano miješanje u privatni život g-dina Mosley-a. Međutim, Sud se nije složio sa tvrdnjom da je neophodno zakonom propisati obavezu medija da upozore osobu o kojoj izvještavaju prije objavljivanja informacija. Sud je konstatovao da bi takva obaveza imala uticaja na političko izvještavanje i izvještavanje medija o kompleksnim temama, a takođe i na tabloidno novinarstvo, te bi obeshrabrujuće djelovala na slobodu izražavanja. Čak bi se mogla posmatrati kao oblik cenzure, posebno ako bi postojale novčane kazne ili druge ozbiljne sankcije za propuste prilikom upozoravanja, pa je zaključio da bi pravno obavezujuća obaveza na upozoravanje bila suprotna Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima.

- **Verlagsgruppe News GmbH i Bobi protiv Austrije**, predstavka br. 59631/09, presuda od 4. decembra 2012: zabrana objavljivanja fotografija kojima je prekršeno pravo na privatnost nije prekršila pravo na slobodu izražavanja

Slučaj se ticao objavljenih novinskih članaka u kojima je navedeno da je direktor jedne katoličke bogoslovije imao homoseksualne odnose sa nekim od svojih učenika. Objavljeno je i da je u istoj bogosloviji policija izvršila raciju zbog sumnje da je neko preuzimao dječiju pornografiju sa Interneta. Prema članku, postojanje homoseksualnih odnosa bilo je dobro poznato u bogosloviji, čak je i episkop bio upoznat s ovim problemom i pokušao je da ga "zataška". Uz oba članka objavljene su i fotografije, uključujući i jednu sa zabave, na kojoj je prikazan direktor bogoslovne škole kako drži

ruku na međunožju jednog učenika. Direktor je podnio tužbu zbog klevete i kršenja prava na privatnost, ali je izgubio spor. Međutim, austrijski sud je izrekao mjeru kojom je zabranjeno novinama dalje objavljivanje fotografija na kojima je direktor bogoslovije.

Evropski sud za ljudska prava je zaključio da suština problema nije u navodima o homoseksualnim odnosima, već u fotografijama koje su pratile te tekstove. Sud je dalje naveo da, iako su se objavljeni tekstovi ticali pitanja od opšteg javnog interesa, o kojem su novinari imali pravo da izvjestе, to nije opravdalo, automatski i objavljivanje fotografija. Sud je uzeo u obzir da direktor škole nije predstavljao 'javnu ličnost' prije objavljivanja članaka, da su objavljene fotografije napravljene na privatnoj zabavi i da su, kao takve, posebno ugrozile privatnost, kao i da je nametnuta kazna bila blaga. Iz tih razloga, zaključeno je da zabranom daljeg objavljivanja fotografija nije prekršeno pravo podnosioca predstavke.

- **Bohlen i Von Hannover protiv Njemačke**, predstavka br. 53495/09, presuda od 19. februara 2015: **upotrebom imena poznatih ličnosti u satiričnim reklamama nije prekršeno njihovo pravo na privatnost**

Ovi slučajevi su se ticali upotrebe imena podnosioca predstavke u svrhe reklamiranja duvanskih proizvoda, kao i novosti koje ih se tiču, bez njihovog pristanka. Prvi podnosilac predstavke, Dieter Bohlen, je muzičar i producent. On je 2003. morao da ukloni određene pasuse iz svoje knjige nakon sudskih presuda. U oktobru 2003. *British American Tobacco* (Njemačka) je pokrenuo reklamnu kampanju koja se odnosila na ovo, prikazujući tekst koji sadrži ime podnosioca predstavke i koji je bio djelimično precrtan crnim mastilom. Drugi podnosilac predstavke je suprug Princeze Karoline od Monaka. On je 1998. i 2000. bio umiješan u dva nasilna incidenta, jedan sa kamermanom a drugi sa menadžerom diskoteke, i kasnije je osuđen za napad. U martu 2000. *British American Tobacco* je ove događaje iskoristio za reklamu u kojoj je pominjano ime G. Von Hannover-a i prikazana je slika zgužvane kutije cigareta. Bohlen i Von Hannover su zahtijevali da se naredi zabrana distribucije ovih reklama, što je proizvođač odmah ispoštovao, ali je odbio da plati 100,000.00 €, koje su podnosioci predstavke zahtijevali kao naknadu za licencu za korišćenje njihovih imena. Nakon dužeg sudskog postupka, Savezni sud pravde je na kraju našao da su reklame uprkos svojoj komercijalnoj prirodi oblikovale javno mnjenje; da im nije bio cilj da iskoriste ime podnosioca predstavke; niti su sadržale bilo šta što bi za njih bilo ponižavajuće. Bohlen i Von Hannover su se onda žalili Evropskom sudu za ljudska prava.

Sud je našao da prava podnosioca predstavke nijesu prekršena. Sud je utvrdio da, kao prvo, države imaju široko „polje slobodne procjene“ što se tiče slobode izražavanja i prava na zaštitu privatnosti. Ovo polje procjene je bilo naročito široko u odnosu na komercijalni govor poput reklame koja je u pitanju. Sud je ponovio relevantne kriterijume iz svoje sudske prakse kako bi ocijenio način na koji su domaći sudovi uspostavili ravnotežu između prava na poštovanje privatnog života i prava na slobodu izražavanja. Ti kriterijumi su bili: doprinos raspravi od javnog interesa, u kojoj je mjeri osoba koja je u pitanju bila u žiži javnosti, predmet izvještavanja, ranije ponašanje osobe koja je u pitanju kao i sam sadržina, oblik i uticaj sadržaja koji je objavljen. Kao prvo, u odnosu na pitanje od javnog interesa, Sud je smatrao da je reklama osmišljena kako bi u nekoj mjeri doprinijela raspravi od javnog interesa budući da su se bavili događajima koji su bili tema javnih rasprava na satiričan način. Drugo, što se tiče mjere do koje su podnosioci predstavke bili u žiži javnosti, sud je smatrao da su oni već bili dobro

poznati javnosti, te da nisu mogli zahtijevati isti stepen zaštite privatnog života kao i osobe koje su nepoznate široj javnosti. Treće, prema mišljenju Suda, predmet reklama je bio ograničen na konkretne događaje koji su već bili dobro poznati javnosti, koji su bili praćeni u medijima i koji nisu bili sporni. Na kraju, što se tiče sadržaja, oblika i uticaja koji su imale reklame, Sud je primijetio da slika podnosioca predstavke koja je prenešena nije bila ponižavajuća i da je na osnovu indirektnih aluzija iz reklame bilo teško uspostaviti vezu sa događajima koji su u pitanju. Sud je u tom smislu prihvatio da je upotreba imena javne ličnosti za potrebe komercijalnih proizvoda, sa ili bez njegovog/njenog pristanka, mogla pokrenuti pitanje iz člana 8, pogotovo onda kada taj proizvod nije široko prihvaćen u društvu. U ovom konkretnom slučaju, Sud je našao za shodno da se složi sa zaključcima Saveznog suda pravde, pogotovo u odnosu na humorističku prirodu reklama. Shodno tome, Sud je smatrao da Savezni sud pravde uspostavio pravičnu ravnotežu između slobode izražavanja i prava na poštovanje privatnog života.

- ***Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske***, predstavka br. 931/13, presuda od 21. jula 2015: ograničavanjem objavljivanja poreske baze podataka nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se ticao izdavača časopisa koji je objavio poreske informacije, tj. informacije o oporezivom prihodu i sredstvima pojedinaca. Izdavači časopisa su 2003. godine uspostavili SMS servis preko kojeg su ljudi mogli da dobiju poreske informacije iz baze podataka koja je obuhvatala 1,2 miliona ljudi, tj. oko trećinu oporezivog stanovništva zemlje. Ova baza podataka bila je sastavljena od javno dostupnih informacija koje je časopis već bio objavio 2002. godine. Finski Ombudsman za zaštitu podataka pokrenuo je upravni postupak protiv ovog časopisa, tvrdeći da je SMS servis prekršio zakon o zaštiti podataka, a u novembru 2009. Odbor za zaštitu podataka zabranio je časopisu da nastavi sa SMS servisom. Nakon nekoliko uložених žalbi, uključujući i onu upućenu Evropskom sudu pravde, koji je konstatovao da objavljivanje javno dostupnih poreskih podataka u principu može predstavljati *novinarstvo*, Vrhovni upravni sud zaključio je da se obezbjeđivanje dostupa cjelokupnoj bazi podataka ne može smatrati *novinarskom aktivnošću*. Stoga je presudio da je objavljivanjem poreskih informacija prekršeno pravo na privatnost osoba čiji su poreski podaci bili objavljeni. Sud je naveo da bi objavljivanje manjeg broja podataka moglo biti zakonito. Kao rezultat odluke, časopis je u jesen 2009. objavio značajno smanjen spisak poreskih podataka i nije se pojavio od tada. SMS servis je bio ukinut. Časopis se žalio Evropskom sudu za ljudska prava zbog kršenja prava na slobodu izražavanja.

Evropski sud je konstatovao da nije bilo kršenja prava na slobodu izražavanja. S jedne strane, Sud je uzeo u obzir da su poreski podaci već bili predmet javne evidencije u Finskoj, te da je časopis te podatke dobio zakonito i direktno od poreskih organa. Takođe je uzeo u obzir da su objavljene informacije bile tačne. Zabrinutost Suda izazvao je jedino obim objavljenih podataka. Sud je razmotrio obrazloženje Vrhovnog upravnog suda Finske, koji je našao da objavljivanje cjelokupne poreske baze podataka od 1,2 miliona ljudi ne predstavlja *novinarsku aktivnost*, te da stoga *izuzetak u novinarstvu* od principa privatnosti podataka u konkretnom slučaju nije bio primjenjiv. U svom obrazloženju, Vrhovni upravni sud Finske pridao je značaj pravu kompanije koja je podnijela predstavku u odnosu na slobodu izražavanja, kao i pravu na poštovanje privatnog života poreskih obveznika čiji su podaci bili objavljeni, ali je u konačnom konstatovao da pravo na privatnost

pojedina u ovom slučaju ima prednost nad pravom kompanije na slobodu izražavanja. Evropski sud za ljudska prava okarakterisao je ovo obrazloženje kao *ubjedljivo*. U pogledu izrečene kazne, finški sud je naveo da su kompanije i dalje mogle da objavljuju poreske podatke, ali ne i bazu podataka u cjelosti. Mada je Sud priznao da je časopis morao da se ugasi zbog ovog ograničenja, to je smatrao ekonomskom odlukom samih izdavača, te ovakvu kaznu nije smatrao nesrazmjernom.

Sudija Tsotsoria izdala je izdvojenu presudu u kojoj kritikuje Sud za podržavanje čina cenzure, tvrdeći da države ne bi trebalo da ograničavaju objavljivanje podataka koji su javno dostupni. Ona je takođe kritikovala Sud zbog "povezivanja novinarske aktivnosti sa obimom objavljenih informacija". U suštini, sudija Tsotsoria tvrdi da Sud nije trebalo da kaže da objavljivanje cjelokupne baze podataka nije predstavljalo novinarstvo.

- ***Ruusunen protiv Finske*** (predstavka br. 73579/10) i ***Ojala i Etukeno Oy protiv Finske*** (predstavka br. 69939/10), 14. januar 2014: knjiga u kojoj su opisani intimni detalji ljubavne veze sa finskim premijerom povrijedili su njegovo pravo na privatnost

Samohrana majka je objavila knjigu o njoj ljubavnoj vezi sa finskim premijerom, Mattijem Vanhanenom (Ruusunen je autorka knjige, Ojala je izdavač, a Etukeno Oy je izdavačka kompanija). U knjizi, koja je objavljena dok je Vanhanen još uvijek bio premijer, detaljno je opisan razvoj njihove veze, njihovi različiti stilovi života, Vanhanenova djeca, kao i detalji iz njihovog seksualnog života. Nakon što je knjiga objavljena, državni tužilac je pokrenuo postupak zbog kršenja premijerovog prava na privatnost. Finski sudovi su se složili da su opisi seksualnog života u knjizi prekršili premijerovo pravo na privatnost, a podnositeljki predstavke izrekli novčanu kaznu i oduzeli joj pravo na objavljivanje dijela knjige. Autorka knjige i izdavač su onda podnijeli predstavku Evropskom sudu za ljudska prava.

Evropski sud je smatrao da u ovom slučaju nije prekršeno pravo na slobodu izražavanja. Sud se složio da je tema knjige predstavljala pitanje od javnog interesa, navodeći da: „... je bivši premijer bio javna ličnost u vrijeme objavljivanja knjige. Stoga, od njega se očekivalo da toleriše veći stepen javne kritike koja može imati negativan uticaj na njegovu čast i ugled nego privatna lica.“

Međutim, Evropski sud se nije složio da je objavljivanje seksualnih aspekata njihove veze bilo od javnog interesa. Ruusunen je tvrdila da su ti detalji bili neophodni, jer bi u suprotnom čitaoci nagađali da li su oni izostavljeni. Evropski sud se nije složio, navodeći da su finški sudovi pravilno uspostavili ravnotežu između prava podnositeljke predstavke na slobodu izražavanja i prava premijera na privatnost.

- ***Couderc i Hachette Filipacchi Associés protiv Francuske*** (predstavka br. 40454/07), 12. jun 2014: obavezivanje medija da plati odštetu zbog narušavanja privatnosti princa od Monaka objavljivanjem članka o njegovom vanbračnom sinu povrijedilo je pravo na slobodu izražavanja

Ovaj slučaj se ticao časopisa koji je objavio članak o ženi koja je tvrdila da je princ od Monaka otac njenog sina. Informacije su potekle od žene, koja je kontaktirala medije kada princ nije htio da prizna da je otac. Članak je praćen fotografijama princa sa djetetom, a takođe je objavljen u

njemačkom časopisu. Engleske novine su već pisale o ovoj priči. Princ je podnio tužbu za narušavanje privatnosti i dobio odštetu od 50.000 €. Sud je takođe naredio časopisu da odštampa detalje presude na cijeloj naslovnoj stranici. Princ je naknadno priznao da je dijete njegovo.

Princ je takođe podnio tužbu zbog narušavanja privatnosti pred njemačkim sudovima, ali je njegov zahtjev odbijen uz obrazloženje da pravo javnosti da bude obaviještena o mogućem muškom nasljedniku prijestola Monaka nadmašuje sve interese privatnosti. Njemački sudovi su takođe smatrali da je majka djeteta, a ne princ, koji nije priznao očinstvo, trebalo da odluči da li je objavljivanje djetetovog postojanja privatna stvar.

Evropski sud za ljudska prava je utvrdio da je presudom francuskih sudova povrijeđeno pravo časopisa na slobodu izražavanja. Sud smatra da je pitanje mogućeg nasljednika stvar od javnog značaja, i kao i njemački sudovi, takođe je utvrdio da se slučaj nije ticao samo princa i časopisa, već i majke i djeteta, i prava djeteta da mu identitet bude priznat. Majka je dala informacije novinarima te je odigrala ključnu ulogu u objavi članka u koji je pitanju. Sud je utvrdio da je majka imala legitimno pravo na publicitet, posebno s obzirom da princ nije priznao dijete, a princ ne bi trebao biti u mogućnosti to zaustaviti pozivajući se na pravo na privatnost. Fotografije koje su pratile taj članak su snimljene uz prinčev pristanak, u stanu majke djeteta. Dalje, sud je smatrao da, budući da su engleski i francuski časopisi takođe prenijeli priču, se podaci više ne mogu smatrati povjerljivima. Na kraju, sud je uzeo u obzir da nije bilo klevete i da princ nije osporio istinu o tom pitanju - naime, da je dijete njegovo.

- ***Sousa Goucha protiv Portugala*** (predstavka br. 70434/12), 22. mart 2016: odbijanje pokretanja krivičnog postupka zbog šale na račun poznate ličnosti homoseksualne orijentacije nije prekršila pravo na njen privatni život

Poznati TV voditelj homoseksualac u šali je bio uključen u listu "najboljih televizijskih voditeljki" u toku jedne kasnovečernje satirične emisije. On je podnio krivičnu prijavu zbog klevete i uvrede protiv produkcijske TV kuće, tvrdeći da je navedena šala povrijedila njegov ugled, poistovjetivši njegov pol sa njegovom seksualnom orijentacijom. Lokalni sudovi su odbili njegovu prijavu da krivično gone produkcijsku kuću. TV voditelj se žalio Evropskom sudu za ljudska prava, tvrdeći da je odluka o nepokretanju postupka diskriminatorna, te da je prekršila njegovo pravo na ugled.

Evropski sud za ljudska prava je zaključio da pravo voditelja na ugled nije bilo povrijeđeno. Član 8 Konvencije bio je primjenljiv na slučaj, jer je seksualna orijentacija važan dio identiteta jedne osobe. Sud je zaključio da čak i javne ličnosti imaju "legitimno očekivanje" zaštite i poštovanja njihovog privatnog života. Međutim, uz napomenu da je šala bila satirična, Sud je naveo da je satira oblik umjetničkog izraza i socijalnog komentara koji ima za cilj da isprovocira i uzdrma. Sud je ponovio da se šala odnosila na ponašanje voditelja i njegov ženstveni način izraza ličnosti, a ne na njega lično. Sud je takođe konstatovao da seksualna orijentacija podnosioca predstavke nije bila uzročni faktor u odbijanju domaćih sudova da pokrenu krivični postupak; nije bilo ničega što bi ukazivalo da bi portugalske vlasti donijele drugačiju odluku da podnosilac predstavke nije bio gej.

- ***Bărbulescu protiv Rumunije*** (predstavka br. 61496/08), 12. januar 2016: **presretanje elektronskih komunikacija od strane poslodavca ne krši pravo na privatnost ako se službeni nalog koristi u privatne svrhe**

Riječ je o inženjeru prodaje koji je dobio otkaz sa posla zbog neovlašćenog korišćenja e-pošte u toku radnog vremena. On je na zahtjev poslodavaca otvorio nalog na *Yahoo Messenger* u cilju komunikacije sa klijentima. U julu 2007. godine obaviješten je da je poslodavac kontrolisao upotrebu njegovog naloga, te da se pokazalo da je nalog koristio za lične potrebe. Njegov ugovor je raskinut zbog kršenja internih propisa kompanije, koja predviđaju zabranu upotrebe resursa kompanije za lične potrebe.

Evropski sud za ljudska prava je zaključio da ovim nije prekršeno njegovo pravo na poštovanje privatnog života. Sud je našao da nije nerazumno da poslodavac provjerava da li zaposleni obavljaju svoje profesionalne zadatke u toku radnog vremena, i istakao da je poslodavac pristupio nalogu g. Barbulescu u uvjerenju da je sadržao komunikaciju sa klijentima - nije imao namjeru da traži privatnu prepisku. G. Barbulescu je pred domaćim sudovima uspio da pokrene pitanje navodnog kršenja njegovog prava na privatni život i korespondenciju. Domaći sudovi su koristili transkript njegovih prepiski samo u onoj mjeri koja dokazuje da je koristio računar kompanije za svoje privatne potrebe u toku radnog vremena, a identitet osoba sa kojima je komunicirao nije bio otkriven.

Pripremio: Peter Noorlander, direktor Media Law Defence Initiative, London u saradnji sa HRA